

The message of Chanuka: There's a lot more than meets the eye

(1) Where did Chanuka start from? Let's look at the following Rashi and Ramban:

[א] רש"י במדבר ח, ב

בהעלותך. למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים, חלשה דעתו שלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה; חייך, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות.

[ב] רמב"ן במדבר ח, ב

בהעלתך. למה נסמכה פרשת מנורה לחנכת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות בקר וערב, לשון רש"י ממדרש אגדה. ולא נתברר לי למה נחמו בהדלקת הנרות, ולא נחמו בקטורת בקר וערב ששבו בו הכתוב (דברים לג, י) "ישימו קטורה באפרך", ובכל הקרבנות... ובעבודת יום הכפורים שאינה כשרה אלא בו, ונכנס לפני ולפנים?

אבל ענין ההגדה הזו לדרוש רמז מן הפרשה על חנכה של נרות שהיתה בבית שני על ידי אהרן ובניו, רצוני לומר חשמונאי כהן גדול ובניו. ובלשון הזה מצאתיה במגלת סתרים לרבינו נסים שהזכיר האגדה הזו ואמר, ראיתי במדרש, כיון שהקריבו שנים עשר שבטים ולא הקריב שבט לוי, אמר לו הקב"ה למשה "דבר אל אהרן ואמרת אליו", יש חנכה אחרת שיש בה הדלקת הנרות, ואני עושה בה לישראל על ידי בניך נסים ותשועה וחנכה שקרויה על שמם, והיא חנכת בני חשמונאי. ולפיכך הסמיך פרשה זו לפרשת חנכת המזבח.

וראיתי עוד בילמדנו (תנחומא בהעלותך ה) וכן במדרש רבה (במדבר טו, ו), אמר לו הקב"ה למשה, לך אמור לאהרן אל תתירא, לגדולה מוזאת אתה מוכן, הקרבנות כל זמן שבית המקדש קיים הן נוהגין, אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו, וכל הברכות שנתתי לך לברך את בני אינן בטלין לעולם. והנה דבר ידוע שכשאינן בית המקדש קיים והקרבנות בטלין מפני חורבנו אף הנרות בטלות, אבל לא רמזו אלא לנרות חנכת חשמונאי, שהיא נוהגת אף לאחר חורבן בגלותנו. וכן ברכת כהנים הסמוכה לחנכת הנשיאים נוהגת לעולם:

(2) **Question one:** How did the Ramban answer his question, why is lighting of Chanuka candles and the blessing of the kohanim more unique and important than all other chores that kohanim do?

[ג] רש"י במדבר ז, י

ויקריבו הנשיאים את חנכת המזבח - לאחר שהתנדבו העגלות והבקר לשאת המשכן, נשאם לבם להתנדב קרבנות המזבח לחנכו. ויקריבו הנשיאים את קרבנם לפני המזבח - כי לא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי הגבורה.

(3) **Question 2:** If Aaron Hacoheh wished to join the חנוכת הנשיאים he could've done so, since it was done as a free offering, so why didn't he? And if Aaron had a good reason not to join, why was he so upset that he wasn't part of it?

[ד] על הנסים

בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו, כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך, ולהעבירם מחוקי מצותך, ולהעבירם מחוקי רצונך.

(4) **Question 3:** What is the need to single out the decree of not abling the Jews to learn Torah ורתך, surely that is included in the more general words of forcing the Jews not to keep any mitzvot רצונך?

[ה] תנחומא נשא אות כט

ביום השמיני נשיא לבני מנשה. ילמדנו רבינו, נר חנוכה שהותיר בה שמן ביום ראשון, מהו להדליק בה בשני. כך שנו רבותינו, נר חנוכה שהותיר בה שמן ביום ראשון, מוסיף עליו כל שהוא ומדליקו ביום שני. ואם הותיר ביום שני, מוסיף עליו ביום השלישי ומדליקו. וכן בשאר הימים. אבל הותיר ביום שמיני, עושה לו מדורה בפני עצמו. למה, כיון שהוקצה למצוה, אסור להשתמש ממנו.

לא יאמר אדם איני מקיים מצות זקנים הואיל ואינן מן התורה, אמר להם הקב"ה, בני, אין אתם רשאים לומר כך, אלא כל מה שגזרו עליכם תהיו מקיימין, שנאמר (דברים יז, י) "ועשית על פי התורה אשר יורוך", למה, שאף על דבריהם אני מסכים, שנאמר (איוב כב, כח) "ותגזר אומר ויקם לך". תדע לך, שהרי יעקב בשעה שברך מנשה ואפרים, מה כתיב שם (בראשית מח, כ) "וישם את אפרים לפני מנשה", עשה הקטן קודם לגדול, וקיים הקב"ה גזרתו. אימתי, בקרבנות הנשיאים, שהקריב שבט אפרים תחלה, שנאמר "ביום השביעי נשיא לבני אפרים", ואח"כ מנשה, מנין, ממה שקראו בענין "ביום השמיני נשיא לבני מנשה".

(5) **Question 4:** What is the relationship between the laws of Chanuka and the concept to adhere to the Rabbis of the Oral law, since they were both mentioned in the same breath?

[ו] שבת כג.

מאי מברך, מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה. והיכן צונו?
רב אויא אמר, מ"לא תסור" [דברים יז, יא]. רבי נחמיה אמר, "שאל איבך ויגדך זקניך ויאמרו לך" [דברים לב, ז].

(6) **Question 5:** There are other rabbinical mitzvot which preceded Chanuka by hundreds of years, but yet only regarding Chanuka was raised the issue how do we say וצונו on a rabbinical mitzva. Why?

[ז] נר מצוה למהר"ל מפראג

כי היונים היו מטמאים את היכל, שכך כח יון מיוחד להתגבר על היכל יותר מכל האומות. וסימן לדבר, 'היכל' עולה למספרו ס"ה, ו'יון' מספרו ס"ל, להורות כי יש למלכות יון כח גובר על היכל, ובזה מטמאים את היכל, כי מצד היכל בלבד גובר עליו כח יון... ולא נשאר רק פך אחד קטן שהיה מונח בחותם של כהן גדול. כי כהן גדול יש לו קדושה על קדושה, כי כהן גדול נכנס לפני ולפנים הקדשים, וזה קדושה על קדושה, ומצד זה אין ליונים כח על היכל. ובשביל מעלה זאת, שהיא קודש הקדשים, לא היו יכולים לשלוט יון באותו פך קטן שהיה בחותמו ובהסתר של כהן גדול. כי באות הה"א של היכל שיש בה הצירי יש יו"ד נחה, והיא יו"ד נעלמת שנשמע בקריאת הצירי. והוא מורה על מעלה עליונה נסתרת שיש בהיכל, והיא מעלת קודש הקדשים. ובזה לא שלטו היונים. אבל הכהן שולט אף על קודש הקדשים, שהרי כהן גדול נכנס לקודש הקדשים. לכן "כהן" הוא במספר היכל עם יו"ד הנעלמת [75], קודש הקדשים, ולפיכך היה נשאר פך קטן מונח בחותמו של כהן גדול שלא שלטו שם יונים. אבל כהן במספר ע"ה והוא נכנס בנסתר ובנגלה של היכל, ולפיכך היה פך קטן שהיה מונח בהצנע של כהן גדול:

(7) **Question 6:** What is the meaning of these גימטריאות (Numerical values)?

(8) To answer the above questions, let's see how the Ramban defines the essence of Greek philosophy:

[ח] רמב"ן

בויקרא טז, סוף פסוק ח כתב: היוני (אריסטו) אשר הכחיש כל דבר זולתי המורגש לו, והגיס דעתו לחשוב הוא ותלמידיו הרשעים כי כל ענין שלא השיג אליו בסברתו איננו אמת: ובתורת ה' תמימה [כתבי הרמב"ן, כרך א, עמוד קמז] כתב: "וכאשר קמו היוונים, והם עם חדש, שלא נחלו החכמה... קם האיש הידוע, ולא האמין רק במורגש, וחפש חכמות מורגשות, והכחיש הרוחניות.

(9) Namely, Greek philosophy believes only in the tangible, "what you see is what you get"!

(10) This will explain why the Greeks challenged us with the fact that we committed העגל:

[ט] ב"ר ב, ד

"וחושך" זה גלות יון, שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהן, שהיתה אומרת להם, כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל.

[י] נר מצוה

על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל. כי אמרו מצד שישראל עשו את העגל מיד שהוציא אותם ממצרים, אם כן מורה שאין להם ח"ו חלק באלקי ישראל. כי הדבר שהוא בעצם הוא ראשונה, והעגל היה ראשון. וזהו מה שאמרו "כתבו על קרן השור" לא אמרו כתבו על נייר, כי הקרן היה מן השור עצמו, ורצה לומר שעשו העגל.

(11) The Greeks understand that העגל shows that we need a G-d who is tangible and physical.

[יא] ברכות לב: [ורש"י]

אמרה לפניו [כנסת ישראל להקב"ה], רבנונו של עולם, הואיל ואין שכחה לפני כסא כבודך, שמא לא תשכח לי מעשה העגל. אמר לה, [ישעיה מט, טו] "גם אלה תשכחנה". [גם אלה – מעשה העגל, שאמרו] שמות לב, ד [אלה אלהיך ישראל].

(12) Why do you think that העגל is referred to through the word אלה?

(13) All the above describes the Greeks. The Greeks objected to the relationship that Am Yisrael has with G-d who is not physical and not tangible. Therefore they defiled the parts of the בית המקדש which are external and tangible.

[יב] דרך חיים פ"ג מ"ה

וכאשר תבין דברי חכמה מאד, תדע איך המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ. כי בבית המקדש שלחן בצפון, והשלחן הוא שלחן מלכות, הוא כנגד הנהגת המלכות. ומנורה בדרום, שיש בה שבע נרות, הם כנגד שבעה ימי בראשית, שהם שבעה ימי הטבע, ודבר זה ידוע לחכמים. ואילו התורה במדרגה יותר עליונה, שאלו שנים הם בהיכל, שהוא כנגד עולם הזה, ואילו התורה היא בארון, שהוא בבית קדש הקדשים, שהוא כנגד מדרגת עולם העליון.

[יג] נצח ישראל ר"פ כא

העולם הזה יש בו שני דברים; כי הוא עולם גשמי כאשר ידוע, ומצד הזה אין בו קדושה. ומכל מקום אי אפשר שלא יהיה העולם הזה בו מדרגה קדושה בדבר מה, שאין הדבר הזה כך כלל... כי העולם הזה בא מן השם יתברך, שהוא קדוש, ומאחר שבא מאתו יתברך, אי אפשר שלא יהיה לעולם הזה התיחסות אליו יתברך. שלא יבא דבר מדבר אם אין לו התיחסות אליו בדבר מה. ודבר זה מבואר, ואין מכחיש אותו מי שיש בו חכמה. ומפני זה העולם אשר הוא בעל גשם, יש בו בחינה נבדלת בלתי גשמי.

(14) Just as עולם הזה has two parts, so does the היכל have two parts, the revealed and the hidden. That is what the Maharal was referring to when he wrote that היכל has a revealed letter י, and a hidden letter י.

That answers question 6.

(15) The essence of תורה שבעל פה is that physical human beings have the ability to figure out G-d's way of thinking, which shows that people could connect to a G-d to the degree that they know how He thinks. That is a proximity that even the prophets didn't have, as the following sources point out:

[יד] יומא טו:

למה נקרא שמן 'אנשי כנסת הגדולה', שהחזירו עטרה ליושנה. אתא משה אמר 'האל הגדול הגבור והנורא'. אתא ירמיה ואמר, נכרים מקרקרין בהיכלו, איה נוראותיו, לא אמר נורא. אתא דניאל אמר, נכרים משתעבדים בכניו, איה

גבורותיו, לא אמר גבור. אתו אינהו ואמרו, אדרבה, זו היא גבורת גבורתו, שכובש את יצרו, שנותן ארך אפים לרשעים. ואלו הן נוראותיו, שאלמלא מוראו של הקב"ה, היאך אומה אחת יכולה להתקיים בין האומות.

[טו] בבא בתרא יב.

חכם עדיף מנביא, שנאמר [תהלים צ, יב] "ונביא לבב חכמה", מי נתלה במי, הוי אומר קטן נתלה בגדול.

[טז] רמב"ן בבא בתרא שם

אע"פ שנטלה נבואת הנביאים שהוא המראה והחזון, נבואת החכמים שהיא בדרך החכמה לא נטלה, אלא יודעים האמת ברוח הקדש שבקרבם:

[יז] פחד יצחק חנוכה, מאמר ח

הנה חבורת תלמידים יושבים לפני רבם, ושותים בצמא את דבריו. לאחד מן החבורה הזו, יש לו סגולה מיוחדת אשר על ידה הוא מוכשר לתפוס את מחשבתו של הרב בשעה שהרב שותק. תוכן המחשבות שבהן שקוע הרב בשעה שהוא שותק, עמוק הוא הרבה יותר מאשר תוכן המחשבות אשר אותן הוא משמיע לתלמידים. כי על כן אותו תוכן המחשבות אשר בהן שקוע הוא הרב בשתיקתו הוא בבחינת 'לעצמו', ואילו המחשבות אשר בתוכן דיבריו, הם באים תמיד בהתחשבות עם מדרגתם של התלמידים, שהיא למטה ממדרגת 'לעצמו'... חכם עדיף מנביא. עדיפות זו בכמה פנים היא מתפרשת. אין לה להנבואה שום מבוא אלא לחזונות המתגלים בשביל הזולת. אבל בשעה שכביכול מתגלה במדת השתיקה, אז מסתיימת הפעולה של נבואה... כלומר, הנבואה משתייכת היא דוקא לכוח הדיבור. ולעומת זאת, עולה היא החכמה על גבי הנבואה, שגם עולם השתיקה נתפס בכלי החכמה.

(16) Therefore the Greeks are diametrically opposed specifically to the learning of תורה שבעל פה, since through the תורה שבעל פה is the ultimate connection between man and G-d.

That answers questions 5, 4.

(17) The concept of "forgetting Torah" is only applicable to תורה שבעל פה and not to תורה שבכתב, as proven from the following Gemara:

[יח] קידושין סו. [ורש"י]

ויאמר אלעזר בן פועיריה לינאי המלך, ינאי המלך, הדיום שבישראל כך הוא דינו, ואתה מלך וכהן גדול כך הוא דינך. ומה אעשה, אם אתה שומע לעצתי, רומסם (והרגם). ותורה מה תהא עליה (שמה תשתכח), הרי כרוכה ומונחת בקרן זוית, כל הרוצה ללמוד יבוא וילמוד (ולא ישתכח). אמר רב נחמן בר יצחק, מיד נזרקה בו אפיקורסות, דהוה ליה למימר; תינח תורה שבכתב, תורה שבעל פה מאי.

(18) Therefore forgetting the Torah להשכיחם תורתך is singled out, and not included in the more general statement of להעבירם מחוקי דצונך, since the Greeks themselves singled out their war against the Oral law.

That answers question 3.

[יט] רמב"ן ס"פ נשא

והנה השם הנכבד הסכים על דעת הנשיאים וצוה (בפסוק יא) נשיא אחד ליום יקריבו, ולפיכך יתכן שהיא מצוה לדורות שיחנכו לעולם בית המקדש והמזבח. ולכך עשה שלמה חנכת הבית, דכתיב (דהיי"ב ז ה) ויחנכו את בית האלהים המלך וכל העם וכן אנשי כנסת הגדולה עשו חנוכה, דכתיב (עזרא ו טז) ועבדו בני ישראל כהניא וליואי ושאר בני גלותא חנכת בית אלהא וגו' וכן לימות המשיח, שנאמר ביחזקאל (מג כו כז) שבעת ימים יכפרו את המזבח וטהרו אותו ומלאו ידיו ויכלו את הימים והיה ביום השמיני והלאה יעשו הכהנים על המזבח את עולותיכם ואת שלמיכם, והיא חנכה למזבח במלואים והנה תהיה ענין זו המצוה, כענין פרשת טמאים בפסח (להלן ט) ופרשת בני יוסף (להלן לו), שהסכימה דעתם לדעת העליונה ונצטונו בהם לדורות:

(19) That's what Aaron was upset about; He "blew it" by not figuring out the will of Hashem!

That answers question 2.

[כ] רש"י במדבר ו, כז

ושמו את שמי - יברכום בשם המפורש. ואני אברכם - לישראל, ואסכים עם הכהנים.

(20) That's how Chanuka and ברכת כהנים appeased Aaron, because both of them prove that the Jewish people maintain the ability to connect to Hashem even in the time of darkness and silence.

That answers question 1.

Part two: Chanuka and כהונה

(21) We saw from the above Ramban that Aaron was promised in advance that the miracle of chanuka will be facilitated through the kohanim. What is the understanding of this promise?

[כא] הגרות הללו

הגרות הללו אנו מדליקין על הנסים ועל הנפלאות ועל התשועות ועל המלחמות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה על ידי כהניך הקדושים.

(22) Again we make a point to say that Chanuka was done by kohanim. What is so important about that?

(23) Let us define who are the kohanim:

[כב] רש"י שמות ד, יד

הלא אהרן אחיך הלוי - שהיה עתיד להיות לוי ולא כהן, והכהונה הייתי אומר לצאת ממך, מעתה לא יהיה כן, אלא הוא יהיה כהן, ואתה הלוי, שנאמר [דה"י א כג] "ומשה איש האלקים בניו יקראו על שבט הלוי".

[כג] גור אריה שם

אלא הוא יהיה כהן וכו'. ואם תאמר, מה ענין עונש זה אל מה שלא רצה ללכת בשליחות המקום? יש לומר, דאם היית הולך בשליחות ברצון נראה שאתה מוכן לשליחות אל ישראל, וראוי אתה להיות כהן גם כן, כי הכהן שליח ישראל לאביהם שבשמים. אבל עתה שאין אתה הולך מרצון אין אתה ראוי לכהן, אבל אהרן ראוי לכהן.

(24) The kohen is the interface between us and Hashem: He brings our sacrifices to Hashem, and he brings Hashem's blessing to us. The kohen connects the physical to the spiritual to become one.

(25) Therefore the kohanim represent the גוף and the נשמה:

[כד] דרך חיים פ"ד מי"ד

ויש לך לדעת כי אלו ג' כתרים שזכרו כאן שנתן השם יתברך לישראל, תורה ומלוכה וכהונה, הם כנגד האדם, כי יש באדם ג' חלקים; החלק האחד הוא השכל שבאדם, החלק הב' הוא הנפש, החלק הג' הוא הגוף, אלו ג' חלקים הם כל חלקי האדם. וכנגד אלו הם ג' כתרים אלו; כי כתר תורה הוא כנגד השכל, וכתר כהונה כנגד הגוף, כי הכהונה היא מעלת וקדושת הגוף, שהרי הכהן הוא נולד בקדושה.

[כה] חידושי אגדות קידושין ע:

כי ישראל נמשלים כאילו היה איש אחד. וכמו שיש לאדם איברים מתחלפים, יש איברים חשובים ויש פחותים. כך יש באומה ישראל מדרגות מתחלפות; המלך שבהם דומה ללב... והכהנים הם כנגד המוח עם המצח, אשר שם הנשמה הטהורה כנגד הכהנים שהם קדושים וטהורים. ומוח השכל זהו מדרגת הכהנים, דכתיב [דברים לג, י] 'וירו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל'."

(26) In our brain the physical and spiritual meet. And so does this reoccur in our speech;

[כז] מלאכי פרק ב, ז

כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא:

(27) Who was the last Jew who taught us how to speak? Hint: He was a kohen...

(28) The number 7 represents the physical world, and the number 8 represents the spiritual world (Bris is on the 8th day).

(29) So what number represents the kohen who connects the 7 to the 8?

(30) Hint: Do you remember what is the גימטריה of כהן... Isn't that super Geshmak!

[כז] אור חדש

ויהי אומן את הדסה (אסתר ב, ז) במדרש (ילקוט שמעוני סי' תתרוג) רב אמר בת ארבעים היתה ושמואל אמר בת שמונים היתה רבנין אמרין בת שבעים וארבעה מניין הדסה רבי ברכיה בשם רבי נחמיה אמר הקב"ה לאברהם אבינו אתה יצאת מבית אביך מחרן בן ע"ה שנה אף אני מעמיד גואל ממך בן ע"ה כמניין הדסה... עוד תבין דברי חכמה מאוד בא לומר כי אסתר היתה דביקות ברוח הקודש ואותה מדרגה ראוי לה מספר ע"ה שהם נחשבים אלו ע"ה כמו שבעה ומחצה כי כל עשרה נחשב כמו אחד ולכך אמר כי בת ע"ה היתה.

(31) Avraham Avinu was the first kohen for Am Yisrael [נדרים לב.], and he connected heaven and earth;

[כח] רש"י בראשית כד, ז

ה' אלהי השמים אשר לקחני מבית אבי - ולא אמר "ואלהי הארץ", ולמעלה אמר "ואשביעך וגו' באלקי הארץ". אמר לו, עכשיו הוא אלהי השמים ואלהי הארץ, שהרגלתיו בפי הבריות. אבל כשלקחני מבית אבי, היה אלהי השמים ולא אלהי הארץ, שלא היו באי עולם מכירים בו, ושמו לא היה רגיל בארץ:

[כט] תנחומא נשא אות כט

שאף על דבריהם אני מסכים, שנאמר (איוב כב, כח) "ותגזר אומר ויקם לך". תדע לך, שהרי יעקב בשעה שברך מנשה ואפרים, מה כתיב שם (בראשית מח, כ) "וישם את אפרים לפני מנשה", עשה הקטן קודם לגדול, וקיים הקב"ה גזרתו. אימתי, בקרבנות הנשיאים, שהקריב שבט אפרים תחלה, שנאמר "ביום השביעי נשיא לבני אפרים", ואח"כ מנשה, מנין, ממה שקראו בענין "ביום השמיני נשיא לבני מנשה".

(32) Do you notice that the numbers 7 and 8 repeat themselves in this Midrash? What does that show?

(33) Be honest: Is there anything in the world which is as cool as Torah?!